

Nederlandse bietentelers weten nu al dat ze in 2014 over de eerste 108 procent van hun toewijzing de quotumprijs uitbetaald krijgen. Dat zal volgend jaar leiden tot een lichte uitbreiding van het areaal.

Vanaf 2017 bieten telen zonder suikerquotum

De suikerbieten van oogst 2016 zullen de laatste zijn die volgens het huidige suikerregime geteeld en afgezet worden. Daarna gaat het suikerquotum eraf en mag iedereen in de EU net zoveel suiker produceren als hij wil. De kans dat de Nederlandse productie kan uitbreiden is groot, maar de kans op een lager saldo ook.

Serie over hervorming GLB

Het Europees landbouwbeleid gaat op de schop. De marktbescherming wordt verder afgebouwd, er verschuift geld van oude naar nieuwere lidstaten en het bedrag dat overblijft, wordt gelijkmatig verdeeld over alle hectares (flat rate). Daar komt bij dat de EU de nodige 'groene' voorwaarden stelt, voor ze uitbetaalt. In een korte serie verhalen pakt Akker Magazine de belangrijkste veranderingen bij de kop. Dit is deel 1: het afschaffen van het suikerquotum per september 2017.

Dossier over GLB

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) wordt hervormd. Het laatste nieuws voor akkerbouwers wordt verzameld in een dossier op www.akkervijzer.nl/suikerbieten/dossier/glb

Europees landbouwcommissaris Ciolos stuurde aan op 2015, de Europese bietentelersorganisatie CIBE en de Europese organisatie van suikerfabrikanten CEFS lobbyden lange tijd voor 2020 en het werd uiteindelijk 2017. Eind juni werden de Europese landbouwministers het eens dat het bietenquotum per 30 september 2017 zal worden afgeschaft. Dat betekent dat er vanaf dan geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen voedingsuiker en industriële suiker, dat de minimumbietenprijs komt te vervallen en dat iedereen net zoveel suiker mag produceren als hij wil.

Al bij de vorige hervorming van de suikermarktordering, in 2006, was duidelijk dat de langste tijd van het quotumsysteem erop zat. Toen bleef het bij een verlaging van de minimumprijs voor bieten, een verlaging van de referentieprijs voor suiker en een verkleining van het quotum, om een einde te maken aan de grootschalige export van overtollig (C-)suiker. Dankzij een sterke stijging in de suikeropbrengst per hectare en de goede resultaten van moedercoöperatie Cosun bleef de gevreesde saldooverlaging uit en is de suikerbieten teelt de spreekwoordelijke kurk onder de Nederlandse akkerbouw gebleven. De grote vraag is echter of dat na 2017 zo zal blijven.

Importheffing

Volledig overgeleverd aan de vrije markt is de Europese suikersector straks niet. Wat

namelijk niet verandert, is de importheffing op suiker. Die staat los van de spelregels die de EU opstelt voor de suikermarkt en valt op staat met het wereldhandelsoverleg (WTO). In die grote onderhandelingen met andere werelddelen zou de heffing kunnen worden verlaagd en uitgeruild met een akkoord op een heel ander terrein. Maar voorlopig moet een importeur nog 419 euro per ton witsuiker afrekenen in Brussel. Dat maakt de Europese markt voor een grote suikerproducent als Brazilië op dit moment oninteressant. Een uitzondering op de regel vormen de minst ontwikkelde landen (MOL), die vanaf 2015 onbeperkt suiker mogen afzetten op de Europese markt. Momenteel gaat dat om ongeveer 2 miljoen ton per jaar.

Kansen

Andersom is export momenteel niet aantrekkelijk voor Europese suikerprocenten. De prijzen op de wereldmarkt zijn bijna de helft van de interne EU-prijs. Toch zijn er voor de Nederlandse suikersector mogelijkheden voor het vergroten van de afzet. Binnen Europa verschuift de productie van suiker steeds meer naar gebieden met een hoge suikeropbrengst per hectare in combinatie met een efficiënt werkende industrie. Nederland hoort daar zeker bij. Samen met de omringende landen halen telers de hoogste opbrengsten; meer dan 12 ton suiker van een hectare. Landen met een minder gunstig teeltklimaat, zoals Griekenland en Finland,

halen maar de helft daarvan. Opgeteld zijn landen die minder dan 8 ton suiker per hectare rooien goed voor ongeveer 5 procent van de Europese suikerproductie. De kans is groot dat een deel van die landen de teelt straks voor gezien houdt, omdat andere gewassen meer rendement opleveren. Ook komt er meer ruimte voor de productie van isoglucose. Deze suiker in vloeibare vorm is de favoriete zoetstof van fabrikanten van frisdrank en andere vloeibare voedingsmiddelen en is nu nog gekoppeld aan het witsuikerquotum. Ook die beperking komt dus te vervallen. Daarnaast wordt verwacht dat het op termijn niet meer loont om ruwe suiker naar Europa te halen en hier te raffineren. Op die ruimte zullen de suikerindustrie in Nederland en de omringende landen inspelen.

Leveringsrechten

Nu de markt gunstig is, zet Suiker Unie de gang naar een lichte uitbreiding van de productie alvast in. Nederlandse bietentelers weten nu al dat ze in 2014 over de eerste 108 procent van hun basisreferentie de quotumprijs uitbetaald krijgen. Dat zal volgend jaar leiden tot een lichte uitbreiding van het areaal. En als het even kan, wordt die stijgende lijn in de jaren daarna vastgehouden. Wat gebeurt er vervolgens in 2017? Praktisch gezien niet veel. Omdat de fabriek niet zonder grondstof kan en de teler niet

16 miljoen ton suiker Nederlandse bieten Leveringsrechten

De bietentelers in de Europese Unie produceren dit jaar 16 miljoen ton suiker. Dat is 7 procent minder dan in het seizoen 2012/13, blijkt uit de jongste ramingen van de Europese Commissie. Bij een totaal productiequotum van 13,53 miljoen ton suiker betekent dit dat er 2,67 miljoen ton suiker buiten het quotum wordt geproduceerd. Het totale areaal suikerbieten in de EU bedroeg dit jaar 1,46 miljoen hectare. Dat is 32.900 hectare minder dan vorig jaar. Frankrijk en Duitsland zijn samen goed voor bijna de helft van de EU-productie.

Nederland produceert dit jaar naar verwachting 930.350 ton suiker. Bij een quotum van 804.888 ton (6 procent van het totale EU-quotum) betekent dit dat Suiker Unie ruim 125.000 ton overhoudt. Telers krijgen dit seizoen voor de eerste 105 procent van hun geleverde bieten de quotumprijs uitbetaald. Voor nog eens 10 procent extra bieten geldt een prijs van 28 euro per ton. Nederlandse akkerbouwers teelden in 2013 73.300 hectare suikerbieten. De gemiddelde opbrengst lijkt uit te komen op 12,7 ton suiker per hectare.

In 2017 wordt het quotum vervuld voor een systeem van leveringsrechten. Hoe dat zal gaan, is nog niet bekend. Maar duidelijk is wel dat de referentie en de eventuele uitbreidingsmogelijkheden worden geregeld via het lidmaatschap van de coöperatie. Voor de berekening van de hoeveelheid wordt de komende jaren het gemiddelde van de drie beste jaren in de laatste vijf jaar genomen. Omdat telers de komende jaren meer kunnen leveren, zal dat in de praktijk neerkomen op het gemiddelde van de jaren 2014, 2015 en 2016.

„Wat in Europa gebeurt, maakt voor de wereldmarktprijs geen verschil. Het zijn de Brazilianen die aan de knoppen draaien“, zegt marktanalist Fred Klein van het Productschap Akkerbouw. Op de foto de oogst van suikerriet in de staat Sao Paulo.

zonder afzet voor zijn bieten, blijven zij op elkaar aangewezen. Het quotum zal in dat jaar gewoon verruild worden voor een systeem van leveringsrechten. Meest voor de hand liggend is dat die gekoppeld blijven aan het aandelenbezit. Eerder gaf Suiker Unie al aan dat ze alleen zaken zal doen met de eigen leden. De coöperatie gaat ervan uit dat telers en verwerkers ook na 2017 afspraken mogen blijven maken over leveringshoeveelheden en prijzen.

Schommelingen

Tot 2017 is er via het quotum nog sprake van een kunstmatig evenwicht tussen de consumptie en de productie van suiker in Europa. Daarna kan dat uit de pas gaan lopen, aangezien meerdere Europese suikerproducenten nu al voorsorteren op groei. Voorstanders van het afschaffen van het quotum is het precies daar om begonnen: lagere prijzen voor suiker. Maar het betekent ook dat het bietensaldo onder druk komt te staan.

Akkerbouwvoorman Jaap Haanstra van LTO Nederland houdt rekening met een lager saldo, maar vindt het lastig om te voorspellen of bietenteelt aantrekkelijk blijft. „Op een individueel bedrijf is het ook de vraag hoe goed de teelt past en hoe het saldo zich verhoudt tot andere teelten. En natuurlijk of de suikeropbrengst per hectare verder omhoog kan. Wat in ieder geval niet gunstig is, is dat we steeds meer onder directe invloed komen te staan van de wereldmarkt. Zolang de prijs gunstig is, is uitbreiden van de productie een logische keuze. Maar je weet dat die balans een keer omslaat en je te maken krijgt met een uitschieter naar beneden. Die toenemende schommelingen, daar maak ik mij zorgen over. Het vangnet is weg.“

Suiker Unie merkt die toenemende schommelingen nu al, maar kan niets anders doen dan zo goed mogelijk inspelen op de afzetmogelijkheden. „We willen met de markt mee uitbreiden“, zegt directeur agrarische zaken Gert Sikken van Suiker Unie. „Het einde van het quotumtijdperk betekent

minder zekerheid voor de bietensector. Maar tegelijkertijd ook meer kansen. Alles hangt af van de prijsontwikkeling. En die laat zich nu eenmaal heel moeilijk voorspellen.“

Brazilië

Gunstig is in ieder geval dat de meeste voorspellingen uit gaan van een wereldwijd stijgende vraag naar suiker. Marktanalist Fred Klein van het Productschap Akkerbouw: „Opkomende landen en nieuwe toepassingen in de groene economie zorgen voor die vraag. Maar de grote productielanden reageren daar natuurlijk op met groei van de productie. Wat Europa doet, heeft geen enkele invloed. Het zijn vooral de Brazilianen die aan de knoppen zitten. Zij kunnen de prijzen beïnvloeden door suiker te gebruiken voor de productie van alcohol. Wat positief is: het gaat goed met Brazilië. Dat betekent dat het ook daar steeds duurder wordt om suiker te maken. Hun kostprijs stijgt.“

Klein is positief gestemd over de toekomst van de suikerbietenteelt in Nederland. „We hebben een zeer efficiënte industrie in combinatie met uitstekende telers en een goed teeltklimaat. Dat geeft ons een voorsprong. Bovendien zitten er grote verbruikers dichtbij. Wat bijvoorbeeld vaak wordt vergeten is dat Nederland een gigantische chocolade-industrie heeft. Die heeft duurzaamheid en voedselveiligheid hoog in het vaandel staan. Die bedrijven willen zekerheid hebben over een betrouwbare aanvoer van hun suiker.“ ■

Sinds 1968

De Europese suikermarktordening, die in 2017 komt te vervallen, bestaat sinds 1968 en bestaat uit twee delen: een quotasysteem voor het reguleren van de productie en een prijssysteem, om een aantal prijzen vast te leggen. De doelen destijds waren: met een eigen Europese productie voldoen aan de vraag naar suiker, betaalbare suiker, een billijk inkomen voor de telers van suikerbieten, een stabiele suikermarkt en bevordering van productiviteit en specialisatie binnen de suikerbietenteelt.

Zoetere hectares

Meer suiker van een hectare halen is nodig om de kosten naar beneden te brengen. De bietensector slaagt daar goed in. Aangemoedigd door het IRS-motto 15-15-15 (15 ton suiker per hectare in 2015, bij 15 euro aan variabele kosten per ton bieten) ligt de suikeropbrengst de laatste jaren standaard boven de 12 ton per hectare, tegen gemiddeld 10 ton rond de eeuwwisseling. Aandacht voor teeltkennis en verbeterde bietenrassen hebben dat mogelijk gemaakt. Volgens het IRS is 15 ton in iedere teeltregio van Nederland haalbaar.

Weer lerse bieten?

Een groep lerse ondernemers probeert de bietenindustrie in hun land nieuw leven in te blazen. Onder de naam Beet Ireland zeggen ze vanaf 2017 suiker en bio-ethanol te willen maken. Nadat Ierland in 2006 zijn bietenquotum had ingeleverd, leek het einde oefening voor de lerse bietenteelt. De overheid ziet wel wat in het plan, vanwege de werkgelegenheid en de stimulering van de economie. Maar de vraag is of het ook haalbaar is, gezien de benodigde investering van 400 miljoen euro.